

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. In 2023 zijn er zes boeken genomineerd.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken aan. Dit jaar zijn er lestips voor groep 5 van het basisonderwijs tot en met het tweede jaar van het voortgezet onderwijs.

LESTIPS

VOOR GROEP 6 EN 7 VAN HET BASISONDERWIJS

Deze lessuggesties richten zich op het boek *Ik ben hier!* van Joke van Leeuwen (Uitgeverij Querido), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 9 jaar.

Ik ben hier!

Het water is gekomen en alle mensen uit het dorp zijn opgehaald. Jona is alleen achtergebleven in het hoge kantoorgebouw waar haar vader werkt. Ze weet zeker dat haar vader haar gaat zoeken, dus verzint ze van alles om duidelijk te maken waar ze is. Ze legt overal briefjes neer in het pand en op het dak schrijft ze met voorwerpen uit het gebouw 'Ik ben hier!'. Ondertussen houdt ze zichzelf in leven met de koekjes van haar vader, praat ze tegen zichzelf en de foto's die ze op de bureaus vindt en stelt ze zichzelf allerlei vragen, zoals: wat als ze me zijn vergeten?

Uit het juryrapport

'Een humoristisch en relevant verhaal vol poëtische oneliners vanuit het overtuigende perspectief van een kind met enorme verbeeldingskracht.'

De originele illustraties dragen en sturen het verhaal en dansen een volmaakte paso doble met de tekst.'

Kenmerken

- overstromingen
- overleven
- eenoudergezin
- vader-dochter-relatie
- moed
- verbeeldingskracht
- verwondering
- eenzaamheid
- filosofische vragen
- symbiose tekst-beeld
- spelen met taal
- 'leestekenen' (zie p. 2)

SPELEN MET TAAL

GEHEIMSCHRIFT EN/OF BUIKSPREKEN (IN DUO'S)

TOEPASSEN

Voorlezen (p. 29-30)

Vertel dat de hoofdpersoon Jona op woensdagmiddag bij haar vader op kantoor zit. Lees dan het eerste deel van het hoofdstuk 'Geheimschrift' voor.

Ontraadselen

Deel per duo de drie soorten geheimschrift uit. Je maakt het moeilijker als je eerst de laatste vorm uitdeelt, dan de tweede en als laatste pas de eerste vorm. Kunnen de leerlingen de code kraken van de verschillende geheimschriften?

Antwoord: eerste letter, laatste letter, middelste letter (maar niet altijd).

Zelf ontwerpen

Laat de duo's vervolgens zelf een geheimschriftcode maken en in deze taal een vraag formuleren voor een ander duo. Het andere duo mag in hun eigen geheimschriftcode antwoord geven op de vraag.

Voorlezen (p. 83-89)

Vertel dat Jona nog steeds in het kantoorgebouw van haar vader zit, omdat ze haar zijn vergeten toen het dorp onder water liep. Lees het fragment voor.

Buikspreken

Welk gesprek zou je kunnen voeren zonder de letters b, m, f, v, w en p te gebruiken? Laat de leerlingen in duo's een gesprek bedenken zonder deze letters. Het gesprek gaat over de situatie van Jona die alleen is achtergelaten. De leerlingen schrijven het gesprek uit en oefenen het daarna samen als een buikspreker.

Presenteren

Welk duo wil hun gesprek presenteren?

Voorlezen (p. 90-91)

Sluit de les af met het voorlezen van de dialoog die Jona met de handschoenpop voert.

Werken aan het vergroten van verhaalbegrip en literaire competentie

Symbiose tekst en beeld

Joke van Leeuwen heeft een heel eigen stijl waarin een associatief samenspel plaatsvindt tussen tekst en beeld. De illustraties zijn inhoudelijk verweven met de tekst. Van Leeuwen noemt dit zelf 'leestekenen'. Ze schrijft en tekent tegelijkertijd aan een verhaal. 'Ze speelt haar eigen spel met woord en beeld, omdat ze tijdens het maakproces ook direct in tekst en tekeningen denkt.' (Vrooland-Löb, 2018).

Filosofische gesprekken

Sommige boeken lenen zich er goed voor om als startpunt te dienen voor een filosofisch gesprek. In *Ik ben hier!* stelt de hoofdpersoon zichzelf allerlei vragen die je hier goed voor kunt gebruiken. In een filosofisch gesprek ga je met elkaar op onderzoek naar aanleiding van een bestaans- of verwonderingsvraag. Je gaat met elkaar redeneren en reageert op elkaar. Zo komt ieder tot nieuwe inzichten. Als gespreksleider heb je een open, neutrale houding en vraag je door (zie tips op Filosovaardig.nl).

SPELEN MET BEELD

TEKENEN EN/OF BOUWEN (INDIVIDUEEL/IN GROEPJES)

VISUALISEREN

Voorlezen (p. 73-75)

Lees het begin van hoofdstuk 'Dingen' voor.

Samenlezen (p. 76-77)

De voorwerpen die Jona naar het dak sleept, zijn weergegeven als een opsomming. Laat om de beurt een leerling iets voorlezen.

Tekenen

Deel grote vellen papier uit en laat de leerlingen visualiseren hoe Jona met die voorwerpen letters gaat maken. Hoe ziet dat eruit? Laat ze er een tekening van maken.

Tentoonstellen

Hang alle tekeningen op. Hang er ook de illustratie uit het boek bij (p. 78-81).

Extra: zelf aan de slag

Ga eventueel op het schoolplein of in het gymlokaal aan de slag met voorwerpen. Laat leerlingen in groepjes een tekst hiermee maken. Laat een ander groepje ontcijferen wat er staat.

Voorlezen (p. 82)

Lees het laatste stuk van het hoofdstuk voor.

BINNENWERELD

GESPREK (KLASSIKAAL)

FILOSOFEREN

Binnenkring-buitenkring

Verdeel de klas in tweeën en formeer een binnen- en buitenkring.

Voorlezen (p. 68-72)

Lees het fragment voor vanaf 'De zon was...!'

Filosofische vraag

Stel dan de volgende vraag: 'Hoe zou het zijn als er niemand meer is om mee te praten?'. Voer het gesprek alleen met de leerlingen van de binnenkring.

Observaties

Laat leerlingen van de buitenkring alle verrassende ideeën opschrijven die ze horen. Bespreek deze na afloop.

Voorlezen (p. 94-100)

Wissel de leerlingen van de binnen- en buitenkring en lees het volgende fragment voor.

Filosofische vraag

Stel dan de volgende vraag: 'Welke spullen zijn zo belangrijk dat je ze moet redden van het water?'. Voer het gesprek met de leerlingen van de (nieuwe) binnenkring.

Nabespreken

Laat leerlingen van de buitenkring noteren welke argumenten ze horen. Laat ze deze na afloop noemen. Bespreek vervolgens wat de leerlingen van de twee gesprekken vonden.

ACHTERGROND

Meer lezen

Klassiekers van Joke van Leeuwen over een opgroeiend meisje

- *Deesje* (1985) van Joke van Leeuwen, Uitgeverij Querido.
- *Iep!* (1996) van Joke van Leeuwen, Uitgeverij Querido.

Maand van de Filosofie

- *Dát bedoel ik, zei de zalm* (2023) van Joke van Leeuwen, Uitgeverij Querido.

Filosoferen

Op [Filosovaardig.nl](https://filosovaardig.nl) vind je meer informatie over het filosoferen met kinderen. Hier vind je ook tips om door te vragen.

Bronnen

- Oosterloo, Anita (2015). Filosofische gesprekken. In: *Over boeken gesproken*, p. 17. Amsterdam: Stichting Lezen.
- Vrooland-Löb, Truusje (2018). Leesteekenen. In: *Literatuur zonder leeftijd*, nr. 107, p. 149-161. Amsterdam: IBBY-Nederland.

Joke van Leeuwen

Het laatste nummer (107) van het tijdschrift *Literatuur zonder leeftijd* (2018) is geheel gewijd aan het werk van Joke van Leeuwen.

Colofon

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) - www.leesmetloes.nl in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs.

Scan onderstaande QR-code voor meer lessuggesties bij genomineerde boeken:

De lestips worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.

© Stichting Woutertje Pieterse Prijs en LEES met LOES, 2023